

Аналіз основних засобів приватного акціонерного товариства «Київмедпрепарат»

Горбань С.Ю.

студентка

Університету державної фіскальної служби України

У статті проведено аналіз показників амортизації основних засобів зокрема та основних засобів у цілому. Наведено горизонтальний та вертикальний аналіз усіх груп основних засобів, що наявні на досліджуваному підприємстві. Проведено регресійний аналіз залишкової вартості основних засобів, визначено чинники, які на неї впливають. Зроблено висновки щодо ефективності використання основних засобів на підприємстві «Київмедпрепарат».

Ключові слова: основні засоби, амортизація основних засобів, залишкова вартість основних засобів, засоби праці, аналіз основних засобів, аналіз показників, матриця парних коефіцієнтів кореляції.

Горбань С.Ю. АНАЛИЗ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ЧАСТНОГО АКЦИОНЕРНОГО ОБЩЕСТВА «КИЕВМЕДПРЕПАРАТ»

В статье проведен анализ показателей амортизации основных средств в частности и основных средств в целом. Приведен горизонтальный и вертикальный анализ всех групп основных средств, которые имеются на исследуемом предприятии. Проведен регрессионный анализ остаточной стоимости основных средств, определены факторы, которые на нее влияют. Сделаны выводы относительно эффективности использования основных средств на предприятии «Киевмедпрепарат».

Ключевые слова: основные средства, амортизация основных средств, остаточная стоимость основных средств, средства труда, анализ основных средств, анализ показателей, матрица парных коэффициентов корреляции.

Gorban S.Yu. ANALYSIS OF FIXED ASSETS OF THE PRIVATE JOINT STOCK COMPANY "KYIVMEDPREPARAT"

The article analyzes the indicators of depreciation of fixed assets, in particular, and fixed assets in general. Also shown are the horizontal and vertical analysis of all groups of fixed assets that are available in the enterprise under study. A regression analysis of the residual value of fixed assets was carried out, the factors that influence it were determined. Conclusions regarding the effectiveness of the use of fixed assets in the enterprise "Kievmedpreparat".

Keywords: fixed assets, depreciation of fixed assets, residual value of fixed assets, means of labor, analysis of fixed assets, analysis of indicators, matrix of pair coefficients of correlation.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нинішня ситуація, яка склалася в Україні, потребує принципово нових підходів до управління основними засобами. Зміна організаційних форм, виробничих відносин, взаємозв'язків суб'єктів господарювання вплинули на склад і структуру засобів праці. Саме їх стан і особливості відтворення формують передумови розвитку економіки України, виробничу потужність підприємств та рівень конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Велике значення в процесі відтворення основних засобів має амортизація. Вона є елементом виробничих витрат, які включаються до собівартості продукції, а також джерелом коштів для відновлення основного засобу. Але разом із тим амортизація відображає специфіку руху вартості засобу і розглядається як один із найважливіших важелів управління процесом відтворення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Великий внесок у розроблення теоретичних основ і методологічних підходів до вирішення цих питань зробили провідні вітчизняні вчені-економісти: Ю.К. Ображей, О.В. Щирська, С.В. Онишко, Н.Д. Баб'як, С.Ф. Голов, Ф.Ф. Бутинець, П.М. Герасим, В.С. Семйон та ін.; зарубіжні дослідники: В.Ф. Палій, Я.В. Соколов, Е.С. Хендріксен, М.Ф. Ван Бреда.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз показників амортизації основних засобів, аналіз використання основних засобів та здійснення регресійного аналізу залишкової вартості основних засобів досліджуваного об'єкта, яким є приватне акціонерне товариство «Київмедпрепарат».

Виклад основного матеріалу дослідження. ПАТ «Київмедпрепарат» – націо-

нальний лідер із виробництва антибактеріальних препаратів. Завод є одним із найбільших та найдосвідченіших підприємств вітчизняної хіміко-фармацевтичної промисловості, створення якого припало на середину XIX ст. [1].

Аналізуючи стан показників у цілому по підприємству, варто відзначити, що статутний капітал протягом багатьох років залишається без змін і становить 290 100 050,00 грн. Власний капітал організації порівняно зменшився відносно 2015 р., але збільшився відносно 2016 р. і становив 107%. Це позитивна динаміка, яка свідчить про підвищення добробуту інвесторів і власників підприємства. Нерозподілений прибуток теж зменшився у 2017 р. порівняно з 2015 р., але збільшився порівняно з 2016 р. Можна стверджувати, що менеджмент здатний виконувати поставлені перед ним завдання. Позитивне значення показника є хорошим явищем, яке свідчить, що зростання власного капіталу суб'єкта господарювання відбувається за рахунок ефективної роботи менеджменту.

Продуктивність праці персоналу з кожним роком зростає, що вказує на те, що працівники ефективно працюють. У 2017 р. один працівник випускав на 1 463 тис. грн. продукції за певний період часу. Показники праці промислово-виробничого персоналу теж постійно зростають. У 2017 р. один працівник випускав на 1 907 тис. грн. продукції за певний період часу. Підприємство має досить хорошу та ефективну продуктивність праці. Щодо реалізованої продукції, то її вар-

тість збільшилася, це свідчить про те, що підприємство, роблячи менші затрати, якісно виготовляє свою продукцію за нижчою собівартістю, щоб задовольнити потреби споживачів. Ліки й у цілому медичні препарати мають великий попит серед населення, тому зниження їхньої вартості значно збільшує платоспроможність споживачів та поступово витісняє конкурентів із ринку. Доходи підприємства за 2017 р. значно зросли порівняно з попередніми роками, витрати теж помітно зросли. Але чистий прибуток зменшився, як зазначалося вище, на це вплинули досить високі витрати.

Амортизація основних засобів на ПАТ «Київмедпрепарат» розраховується лінійним методом із метою рівномірного віднесення їхньої первісної вартості на ліквідаційну вартість протягом розрахованого строку їх корисної служби.

Для того щоб провести аналіз основних засобів у цілому, зокрема їх амортизації, потрібно розрахувати певні показники. У табл. 1 наведено перелік цих показників та їх значення, також розраховано абсолютне відхилення та темп зростання (зниження).

Аналізуючи таблицю, можна сказати, що коефіцієнт оновлення знижується, особливо це видно по темпах зростання. Це вказує на те, що інтенсивність фінансових інвестицій зменшується. Коефіцієнт уведення збільшується у 2017 р. порівняно з двома попередніми, хоча збільшення й незначне, але це позитивно впливає на виробничий процес.

Таблиця 1

**Аналіз показників амортизації основних засобів
ПАТ «Київмедпрепарат» за 2015–2017 рр.**

Показники	За рік			Абсолютне відхилення, ±		Темп зростання (зниження), %	
	2015	2016	2017	2017 від 2015 рр.	2017 від 2016 рр.	2017 від 2015 рр.	2017 від 2016 рр.
1	2	3	4	5	6	7	8
Коефіцієнт оновлення	0,12	0,11	0,10	-0,02	-0,01	83,3	90,9
Коефіцієнт введення	0,11	0,11	0,12	0,01	0,01	109,1	109,1
Коефіцієнт вибуття	0,02	0,03	0,01	-0,01	-0,02	50,0	33,3
Коефіцієнт зносу	0,53	0,54	0,53	0	-0,01	100,0	98,1
Коефіцієнт придатності	0,47	0,46	0,47	0	0,01	100,0	102,2
Фондоозброєність	356	401	423	67,3	21,8	118,9	105,4
Технічна озброєність праці	47,3	61,4	61,7	14,4	0,3	130,4	100,5
Фондовіддача	4,4	4,6	4,5	0,1	-0,1	102,3	97,8
Фондомісткість	0,2	0,2	0,2	0	0	100,0	100,0
Рентабельність основних виробничих засобів, %	4	3	2,2	-1,8	-0,8	55,0	73,3

Джерело: складено автором

Коефіцієнт вибуття нестабільний і менший нормативного значення ($>0,1$), що вказує на те, що низька ступінь вибуття тих об'єктів, які або морально застарілі, або зношені й непридатні для подальшого використання.

Коефіцієнт зносу основних засобів найкраще характеризує поточну політику управління основними засобами. Постійне зростання цього показника свідчить про деградацію підприємства, зниження вартості основних засобів, підвищення фізичного та морального зносу, а зниження – про підвищення виробничого потенціалу підприємства. На даному підприємстві коефіцієнт зносу за 2017 р. зменшився порівняно з 2016 р. Тому це позитивно впливає на потенціал підприємства. Щодо коефіцієнта придатності, то він зростає, що є досить позитивним, у 2017 р. він становив 0,47.

Фондоозброєність підприємства протягом останніх трьох років зростає. У 2017 р. цей показник становить 423, це вказує на те, що вартість основних виробничих засобів, що припадає на одного працівника, становить 423 грн. технічна озброєність праці з кожним роком збільшується і в 2017 р. становила 61,7. Але темпи росту продуктивності праці повинні випереджати темпи росту загальної та технічної озброєності праці.

Щодо показника фондівіддачі, то він вказує на те, що в 2015 р. кожна гривня, вкладена в основні засоби, принесла підприємству 4,73 грн. виручки. У 2016 р. ефективність використання виробничих і збутових основних засобів збільшується на 0,35. У 2016 р. відбувається зниження ефективності використання основних засобів, і на кожну гривню основних засобів, залучену до операційного процесу підприємства, було виготовлено продукції та надано послуг на суму 4,98 грн.

Щодо показника фондівіддачі, то він вказує на те, що в 2015 р. кожна гривня, вкладена в основні засоби, принесла підприємству 4,4 грн. виручки. У 2016 р. ефективність використання виробничих і збутових основних засобів збільшується і становить 4,6. У 2017 р. відбувається зниження ефективності використання основних засобів, і на кожну гривню основних засобів, залучену до операційного процесу підприємства, було виготовлено продукції та надано послуг на суму 4,5 грн.

Фондомісткість є оберненим показником до фондівіддачі і становить протягом 2015–2016 рр. 0,2. Це означає, що 0,2 грн. від вартості основних засобів припадає на 1 грн.

обсягу виробленої продукції, основні фонди організації використовуються ефективно.

Рентабельність основних засобів із року в рік знижується. У 2017 р. підприємство одержало 2,2 грн. прибутку в розрахунку на 1 грн. основних виробничих засобів. Можливо, на підприємстві залишилося застаріле обладнання, яке зменшує ефективність виготовлення продукції, а тому зменшує прибуток.

Основні засоби ПАТ «Київмедпрепарат» сформовані переважно з будинків та споруд, машин та обладнання. Станом на 31.12.2017 на балансі обліковуються основні засоби виробничого та невиробничого призначення.

Основні засоби займають велику частину в необоротних активах й у цілому в активах підприємства. На даному підприємстві використовують безліч об'єктів основних засобів. У публічному акціонерному товаристві «Київмедпрепарат» основні засоби класифікують на певні групи, які наведено в табл. 2.

У табл. 2 наведено горизонтальний та вертикальний аналіз основних засобів підприємства за 2017 р. Дивлячись на абсолютне відхилення, можна сказати, що майже всі показники збільшилися на кінець 2017 р., лише знизилася вартість багаторічних насаджень (на 8 тис. грн.). А от відносно відхилення здебільшого додатне, але зустрічаються й від'ємні. Щодо питомої ваги на початок року, то найбільшу частку в балансі підприємства займає група «будинки та споруди» (7,439%), а найменшу – «багаторічні насадження» (0,004%). Загалом залишкова вартість основних засобів станом на початок року займає досить значну частку балансу – 13,094%. Якщо аналізувати кінець року, то можна сказати, що найбільшу частку в балансі так і займає група «будівлі та споруди» (7,172%), а найменшу – «багаторічні насадження» (0,003%).

Для того щоб визначити, які чинники впливають на залишкову вартість основних засобів, потрібно провести регресійний аналіз. Для дослідження потрібні показники фінансової звітності форми 1 «Баланс» та форми 2 «Звіт про фінансові результати» [2].

На рис. 1 наведено показники фінансової звітності ПАТ «Київмедпрепарат» за 2007–2017 рр. На основі цих показників будемо матрицю парних коефіцієнтів кореляції.

Побудована матриця парних коефіцієнтів кореляції характеризує залежність між показниками (рис. 2). Розраховане критичне значення парного коефіцієнта кореляції дає можливість визначити чинники впливу на залишкову вартість основних засобів:

$$r_{кр} = \sqrt{\frac{t_{кр}^2}{t_{кр}^2 + (n-2)}}, r_{кр} = \sqrt{\frac{2,2010_{кр}^2}{2,2010_{кр}^2 + (11-2)}} = 0,59.$$

Із кореляційної матриці видно, що не всі факторні ознаки мають коефіцієнт кореляції більший $r_{кр} = 0,59$. Звідси, такі фактори, як

кредиторська заборгованість, довгострокові та короткострокові кредити банків, грошові кошти та виробничі запаси, не впливають на залишкову вартість основних засобів. Короткострокові кредити беруться для покриття зобов'язання за довгостроковими кредитами

Роки	Виробничі запаси (X1)	Готова продукція (X2)	Грошові кошти (X3)	Власний капітал (X4)	Довгострокові і кредити банків (X5)	Короткострокові кредити банків (X6)	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (X7)	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X8)	Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X9)	Витрати на оплату праці (X10)	Залишкова вартість основних засобів (Y)
2007	22076	6022	46	176377	68654	27751	23985	192553	128920	22366,4	97550
2008	29841	8347	562	288790	153763	199320	56151	429646	238668	35676	96190
2009	49171	19271	14462	427366	127021	225705	102759	290477	162432	32375	106355
2010	54700	22412	260	461595	329584	22643	129970	550533	350021	51688	112607
2011	64389	30936	3052	492134	366669	0	196601	541161	300234	43588	113065
2012	69953	29312	15135	489760	0	441769	139695	692057	356686	93137	133232
2013	70125	32567	21602	626401	342056	0	110957	685992	374180	62582	145939
2014	72378	35678	77902	752742	220205	146851	41347	1407546	863755	155923	166398
2015	10678	38967	19780	811080	0	343856	286066	989951	461964	118428	174090
2016	13784	42674	860	610215	0	0	67342	1407546	883765	155923	198300
2017	291111	34397	11067	600307	313656	0	176667	1714927	1053020	277784	394174

Рис. 1. Показники фінансової звітності ПАТ «Київмедпрепарат» за 2007–2017 рр.

Таблиця 2

Горизонтальний та вертикальний аналіз основних засобів
ПАТ «Київмедпрепарат» за 2017 р.

Показники	На початок року	На кінець року	Горизонтальний аналіз		Вертикальний аналіз	
			Абсолютне відхилення ±	Відносне відхилення ±	Питома вага на початок року, %	Питома вага на кінець року, %
1	2	3	4	5	6	7
Основні засоби	168025	185901	17876	10,639	13,094	13,385
первісна вартість	366325	394174	27849	7,602	0,003	28,381
знос	(198300)	(208273)	9973	5,029	-15,453	14,996
Об'єкти незавершеного будівництва	14690	22404	7714	52,512	1,145	1,613
Земельні ділянки	4427	4427	0	0	0,345	0,319
Будинки та споруди	95374	99608	4234	4,439	7,432	7,172
Машини та обладнання	47023	51860	4837	10,286	3,664	3,734
Транспортні засоби	3264	3988	724	22,181	0,254	0,287
Інструменти, прилади та інвентар	3197	3572	375	11,730	0,249	0,257
Багаторічні насадження	50	42	-8	-16,000	0,004	0,003
Інші	0	0	0	0,000	0,000	0,000
Усього за розділом «Необоротні активи»	324491	248613	-75878	-23,384	25,287	17,900
Баланс	1283251	1388881	105630	8,231	100,000	100,000

Джерело: складено автором

($r_{5,6} = -0,53$). Чистий дохід від реалізації продукції залежить від обсягів готової продукції ($r_{2,8} = 0,85$), власного капіталу ($r_{4,8} = -0,82$), собівартості реалізації продукції ($r_{8,9} = 0,98$), витрат на оплату праці ($r_{8,10} = 0,98$) та залишкової вартості основних засобів ($r_{8,y} = 0,94$). Можна стверджувати, що підприємство стимулює працівників за результатами продажу продукції та оновлює засоби виробництва.

Фактори, між якими парний коефіцієнт кореляції більший за 0,9, доцільно розмежувати в моделі, адже між ними існує мультиколінеарність. Тобто собівартість продукції безпосередньо залежить від витрат на оплату праці, чистий дохід має тісний зв'язок із собівартістю, що не дає можливості побуду-

вати множинну модель у MS Excel. Провівши регресійний аналіз, отримали результати, які згруповано в табл. 3.

Провівши аналіз моделей, можна стверджувати, що всі моделі адекватні (лише занижений коефіцієнт t-статистики по першому фактору в першій і другій моделях). Найбільший вплив на залишкову вартість основних засобів має готова продукція. На другому місці – чистий дохід від реалізації продукції та собівартість продукції. Власний капітал займає третю позицію. Всі коефіцієнти рівняння регресії є додатними, це свідчить про те, що ПАТ «Київмедпрепарат» оновлює свої основні виробничі фонди, дбає про завтрашній день.

Висновки з цього дослідження. Основні засоби є значним складником активів кожного

	Виробничі запаси (X1)	Готова продукція (X2)	Грошові кошти (X3)	Власний капітал (X4)	Довострокові кредити банків (X5)	Короткострокові кредити банків (X6)	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (X7)	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X8)	Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X9)	Витрати на оплату праці (X10)	Залишкова вартість основних засобів (Y)
Виробничі запаси (X1)	1,00										
Готова продукція (X2)	0,17	1,00									
Грошові кошти (X3)	0,48	0,42	1,00								
Власний капітал (X4)	0,23	0,90	0,61	1,00							
Довострокові кредити банків (X5)	0,64	0,00	0,13	0,08	1,00						
Короткострокові кредити банків (X6)	0,05	0,11	0,23	0,27	-0,53	1,00					
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги (X7)	0,01	0,51	-0,05	0,57	0,05	0,41	1,00				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X8)	0,04	0,85	0,59	0,82	-0,13	0,09	0,15	1,00			
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) (X9)	0,06	0,79	0,58	0,74	-0,09	-0,03	0,01	0,98	1,00		
Витрати на оплату праці (X10)	0,00	0,83	0,60	0,80	-0,29	0,23	0,17	0,98	0,95	1,00	
Залишкова вартість основних засобів (Y)	-0,09	0,90	0,44	0,85	-0,25	0,12	0,29	0,94	0,89	0,94	1,00

Рис. 2. Матриця парних коефіцієнтів кореляції

Таблиця 3

Результати моделювання ПАТ «Київмедпрепарат»

№	Рівняння	R2	r	t-статистика	p-значення	F-Фішера	DW
1	$Y = 67412,69 + 1,09X_2 + 0,05X_8$	0,91	0,95	$t_0=8$ $t_1=1,9$ $t_3=3,2$	$p_0=4,3$ $p_1=0,08$ $p_2=0,01$	45,2	2,05 – автокор. відсутня
2	$Y = 69319,45 + 0,04X_4 + 0,06X_8$	0,89	0,94	$t_0=6,9$ $t_1=1,2$ $t_3=3,7$	$p_0=0,0001$ $p_1=0,25$ $p_2=0,05$	35,4	2,16 – автокор. відсутня
3	$Y = 65916,89 + 0,06X_9 + 1,52X_2$	0,89	0,94	$t_0=7$ $t_1=2,6$ $t_3=2,8$	$p_0=0,0001$ $p_1=0,02$ $p_2=0,02$	35,7	1,81 – автокор. відсутня
	Норма	>0,7	>0,7	tтабл (0,5; 9) = 2,306	<0,05	Fтабл ($f_1=8; f_2=2$) = 4,46	dl=0,66 du=1,60 4-dl=3,34 4-du=2,40

Джерело: розраховано автором за даними показників фінансової звітності

підприємства, а отже, їхній вплив на формування фінансового стану підприємства є вагомим. Підприємство «Київмедпрепарат» ефективно використовує основні засоби, але є дещо застарілі або ж морально зношені об'єкти, які варто замінити на більш нові та продуктивні. Щодо працівників, то вони роблять усе можливе для збільшення прибутку даного підприємства, якісно та швидко працюють, збільшуючи обсяг виробництва готової продукції. Варто зазначити, що, дійсно, запорукою успіху на даному підприємстві є засоби праці, машини та устаткування, які постійно потрібно оновлювати та модернізувати. А щодо амортизації, то вона нараховується щомісячно бухгалтерським відділом підприємства, що забезпечує правильність ведення обліку та його ефективність. Під-

приємство постійно користується наявними основними засобами, але не забуває й про нові, тому вартість об'єктів основних засобів займає вагому частину активів організації. Вони раціонально і правильно використовують свої основні фонди, вчасно проводять реконструкцію та модернізацію, щоб процес виробництва тривав стабільно та якісно.

У цілому показники економічного стану підприємства «Київмедпрепарат» здебільшого позитивні, що свідчить про те, що компанія займає почесне місце на ринку серед конкурентів. Хоча чистий прибуток істотно зменшився, але якість продукції стала вищою, а ціна – нижчою, також зросла заробітна плата. Можна сказати, що підприємство дбає про своїх працівників та заохочує нових покупців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Приватне акціонерне товариство «Київмедпрепарат». URL: <http://www.kievmedpreparat.com>.
2. Smida. URL: <https://smida.gov.ua>.
3. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової. К.: Центр учбової літератури, 2013. 384 с.
4. Smida. URL: <https://smida.gov.ua>.
5. Паянок Т.М. Методичні вказівки до проведення практичних занять із використанням комп'ютерних технологій з курсу «Методи економічних та статистичних досліджень» Ірпінь: НУ ДПС України, 2014. 61 с.

REFERENCES:

1. Pryvatne akcionerne tovarystvo "Kyjivmedpreparat" [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <http://www.kievmedpreparat.com>.
2. Smida [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu: <https://smida.gov.ua>.
3. Analiz hospodarskoi diialnosti [tekst] : navchalnyi posibnyk / [za zah. red. I.V. Simenko, T.D. Kosovoi] – K. : "Tsentri uchbovoi literatury", 2013. – 384 s.
4. Smida [Elektronnyj resurs] – Rezhym dostupu : <https://smida.gov.ua>.
5. Payanok T.M. Metody`chni vkazivky` do provedennya prakty`chny`x zanyat` z vy`kory`stannyam komp'yuterny`x tehnologij z kursu "Metody` ekonomichny`x ta staty`sty`chny`x doslidzhen`"// T. M. Payanok. – Irpin` : Nacional`ny`j univerty`tet DPS Ukrainy`, 2014. – 61 s.